

savremeni instrumenti finansiranja - lizing

Dalja razrada pojma lizinga vodi u pravcu osvetljavanja njegovog pravnog aspekta i ekonomske suštine, o čemu će biti reči u ovom broju Bankarstva.

Lizing se pojavio 50-tih godina XX veka u Americi, zajedno sa osnivanjem specijalizovanih lizing društava, koja su svojim kapitalom počela da finansiraju zakup skupe investicione opreme, tako što su je kupovala od proizvođača ili trgovaca, a potom je ustupala korisniku lizinga na upotrebu i korišćenje.

Iako se vrlo brzo širio na druge kontinente i zemlje u svetu i postao značajna poslovno – finansijska transakcija, za lizing se ipak kaže da je institucija američkog prava.

Njegova široka primena u međunarodnim razmerama međutim, ukazala je na problem nedovoljne zaštite, pre svega, korisnika lizinga, tim pre što u većini zemalja ovaj pravni posao nije bio regulisan zakonom. Opšta pravila poslovanja lizing društava koja nisu imala snagu regulatornog okvira, kao i šarenilo ugovora u međunarodnom prometu, potvrđivali su neophodnost standardizacije procedura i ujednačenja međunarodne prakse u ovoj oblasti.

Izrada jednoobraznih pravila o međunarodnom finansijskom lizingu, kao najprisutnijem obliku lizinga u međunarodnoj praksi, realizovana je donošenjem UNIDROIT konvencije* o međunarodnom finansijskom lizingu, 1988. godine u Otavi.

Ovim važnim dokumentom date su karakteristike međunarodne operacije finansijskog lizinga i obrađena značajna pitanja vezana za ovaj oblik finansiranja, sa ciljem da se olakšaju lizing transakcije u međunarodnim razmerama, ali i da Konvencija posluži kao osnova za donošenje zakona o finansijskom lizingu u pojedinim zemljama.

Jednoobrazna pravila o međunarodnom finansijskom lizingu ne samo da su postala osnov za izradu nacionalne regulative u mnogim zemljama, već su doprinela i ujednačavanju nacionalnih regulatornih okvira po složenim pitanjima obligacionih odnosa između davaoca

Autor rubrike:
mr Vesna Matić

* Na izradi ove Konvencije radili su eksperti Međunarodnog instituta za unifikaciju privatnog prava iz Rima od 1974. godine.

lizinga i korisnika lizinga. Takav je slučaj i sa našim zakonodavstvom koje se u velikoj meri oslonilo na međunarodne izvore prava prilikom izrade Zakona o lizingu.

Ostali izvori prava, kada je u pitanju lizing su Međunarodni trgovački običaji i međunarodna arbitraža.

Ekonomsku suštinu lizing posla čini složena poslovno-finansijska konstrukcija, u kojoj se, ukoliko je reč o finansijskom ili pravom lizingu, pojavljuju tri lica (davalac lizinga, korisnik lizinga i isporučilac dobra – predmeta lizinga) i zaključuju dva ugovora (ugovor o lizingu i ugovor o kupoprodaji).

Osnovu konstrukcije posla čini dvosmerni angažman davaoca lizinga, koji se pojavljuje i kao finansijer i kao zakupodavac.

U prvoj fazi, davalac lizinga prima specifikaciju željenih dobara i ime izabranog isporučioca od potencijalnog korisnika lizing usluge.

Ova dva subjekta zaključuju ugovor o lizingu, i od tog momenta, davalac lizinga nastupa pre svega kao finansijer, obzirom da se korisnik lizinga najčešće uopšte ne oslanja na njegovu stručnost u vezi izbora predmeta lizinga, već ih određuje sam.

Postupajući u svemu prema potpisanom Ugovoru o lizingu, davalac lizinga finansira nabavku predmeta lizinga, odnosno kupuje dobra naznačena u specifikaciji korisnika lizinga po Ugovoru o kupoprodaji koji zaključuje sa isporučiocem opreme.

Tim činom davalac lizinga postaje vlasnik nad predmetom lizinga i to pravo svojine zadržava, bez obzira što je po ugovoru o lizingu obavezan da ga preda na korišćenje korisniku lizinga.

Zadržavanjem prava svojine nad predmetom lizinga, davalac lizinga se štiti od rizika naplate potraživanja po osnovu lizing posla, što je od posebnog značaja u slučaju stečaja korisnika lizinga.

U drugoj fazi poslovne konstrukcije, nabavljeni predmet lizinga, davalac lizinga, po već zaključenom ugovoru o lizingu predaje na korišćenje korisniku lizinga. Dakle pojavljuje se u ulozi zakupodavca.

Obligacije koje proističu iz ugovora o lizingu brojne su za obe strane, i osim osnovnih prava i obaveza, one mogu biti i šire definisane, što je predmet poslovnog aranžmana između potpisnika ovog ugovora.

Osnovne obaveze davaoca lizinga po ugovoru o lizingu su predaja stvari koja je predmet lizinga na korišćenje korisniku lizinga, zaštita od evikcije (omogućavanje nesmetane državnine), zaštita od fizičkih i materijalnih nedostataka predmeta lizinga.

Predmet posebnog aranžmana, može biti obaveza davaoca lizinga da održava predmet

lizinga, da edukuje korisnika lizinga u vezi korišćenja predmeta lizinga, ali i da izvrši prenos svojinsko pravnih ovlašćenja na korisnika lizinga po isteku ugovora o lizingu, ako je tako ugovoreno.

Obaveze korisnika lizinga su da koristi

predmet lizinga na ugovoreni način, da plaća lizing naknadu u skladu sa ugovorom davaocu lizinga i da vrati predmet lizinga po isteku ugovora, ako nije drugačije ugovoreno.

Iako se u ovoj složenoj poslovno-finansijskoj konstrukciji prepliću pravni i ekonomski aspekt posla, jasno je da je ugovor o lizingu tek samo jedan segment daleko šire ekonomske suštine. Ipak, on daje pravnu formu te suštine, te je i sam složen pravni akt. Zbog toga se za ovaj ugovor kaže da je, između ostalog, i mešoviti ugovor, jer sadrži u sebi elemente više poznatih i pravno uobličenih imenovanih ugovora (ugovora o zakupu, ugovora o prodaji, ugovora o kreditu, ugovora o delu, ugovora o pružanju usluga i sl.).

O modalitetima lizing konstrukcija koje poznaje praksa, pišaćemo u narednom broju Bankarstva.

Lizing - celovita konstrukcija

